

เอกสารประกอบการเรียน

รายวิชา ส30262 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

เล่มที่ 1 เรื่องเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

โรงเรียนเสนา "เสนาประสิทธิ์"

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษานพทุบาย กรุงเทพมหานคร

คำนำ

เอกสารประกอบการเรียนรายวิชา ส30262 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เล่มที่ 1 เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคืออะไร เพื่อเป็นสื่อประกอบการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สารการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อให้นักเรียนสามารถศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง พัฒนาระบวนการคิดอย่างเป็นระบบโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ จนเกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ และสามารถสรุปองค์ความรู้จากบทเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาให้สูงขึ้น

ในเอกสารประกอบการเรียนนี้มีการเรียบเรียงและสรุปเนื้อหาที่เข้าใจง่าย มีภาพประกอบที่สวยงาม มีใบงานที่ส่งเสริมกระบวนการคิดให้นักเรียนได้ศึกษา ฝึกปฏิบัติและลงมือทำตามคำแนะนำในบทเรียน

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารประกอบการเรียนเล่มนี้จะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองอย่างถูกต้องบรรลุจุดมุ่งหมายและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร

แก้วใจ แซ่กอ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญภาพ	ค
คำแนะนำสำหรับครู	2
คำแนะนำสำหรับนักเรียน	3
แบบทดสอบก่อนเรียน	4
ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	8
ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคืออะไร	10
ใบงานที่ 1 เรื่อง ความหมายของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น	13
ลักษณะและของเขตของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น	14
ใบงานที่ 2 เรื่อง ลักษณะและของเขตของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น	17
วิธีการทางประวัติศาสตร์	18
ใบงานที่ 3 เรื่อง วิธีการทางประวัติศาสตร์	26
วิธีการเขียนประวัติศาสตร์ท้องถิ่น	27
ใบงานที่ 4 เรื่อง วิธีการเขียนประวัติศาสตร์ท้องถิ่น	33
แบบทดสอบหลังเรียน	34
บรรณานุกรม	38
ภาคผนวก	39
เฉลยใบงานที่ 1 เรื่อง ความหมายของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น	40
เฉลยใบงานที่ 2 เรื่อง ลักษณะและของเขตของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น	41
เฉลยใบงานที่ 3 เรื่อง วิธีการทางประวัติศาสตร์	42
เฉลยใบงานที่ 4 เรื่อง วิธีการเขียนประวัติศาสตร์ท้องถิ่น	43
เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน	44
กระดาษคำตอบ	45

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ศรีศักร วัลลิโภดม	11
ภาพ 2 ผู้คนกับความเชื่อเหนือธรรมชาติในท้องถิ่น	12
ภาพ 3 ผู้คนกับความเชื่อเหนือธรรมชาติในท้องถิ่น	12
ภาพ 4 อาจารย์ศรีศักร วัลลิโภดม ร่วมกับสุจิตต์ วงษ์เทศ อธิบายความสำคัญของวัดต้นโพธิ์ศรีมหาโพธิ์ จังหวัดปราจีนบุรีที่มีต่อความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ในท้องถิ่น	16
ภาพ 5 ศิลาจารึกหลักที่ 1 จารึกพ่อขุนรามคำแหง	21
ภาพ 6 ปราสาทหินพิมาย จังหวัดนครราชสีมา	21
ภาพ 7 จารึกบนฐานพระพุทธรูป วัดป่าข่อย จังหวัดลพบุรี	22
ภาพ 8 จารึกวัดโพธิ์ จังหวัดนครปฐม	22
ภาพ 9 พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์	23
ภาพ 10 จดหมายเหตุ ลา ลูแบร์	23
ภาพ 11 เครื่องปั้นดินเผาในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติบ้านเชียง	24
ภาพ 12 พระบรมราชานุสาวรีย์พระสุริโยทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	24
ภาพ 13 ตัวอย่างการนำเสนอผลงานเป็นรายงาน “วารสารเมืองโบราณ”	25
ภาพ 14 พระครูวิহারกิจจานุการ "หลวงพ่อบาน วัดบางนมโค" อำเภอสiena จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	28
ภาพ 15 นายพีระ ตรีบุปผา	28
ภาพ 16 พระธาตุพนม ถ่ายเมื่อ พ.ศ. 2432	30
ภาพ 17 เหตุการณ์พระธาตุพนมล้ม 11 สิงหาคม พ.ศ. 2518	30
ภาพ 18 การแห่เทียนพรรษาทางน้ำที่ แม่น้ำน้อย บริเวณ อำเภอสiena จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	32
ภาพ 19 การแห่เทียนทางน้ำที่ คลองบางคี่ บริเวณตลาดชะโด อำเภอดักไ้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	32

เอกสารประกอบการเรียน
รายวิชา ส30262 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

เล่มที่ 1 เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคืออะไร

ก่อนศึกษาเนื้อหาและทำกิจกรรมการเรียนรู้
มาอ่านคำแนะนำการใช้เอกสารประกอบการเรียน
กันก่อนนะคะ

คำแนะนำการใช้เอกสารประกอบการเรียนสำหรับครู

1. เอกสารประกอบการเรียนเล่มนี้ใช้เพื่อประกอบในการจัดการเรียนรู้รายวิชา ส30262 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หรือใช้สอนซ่อมเสริมและให้นักเรียนศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง
2. ครูควรศึกษาแผนจัดการเรียนรู้รายวิชา ส30262 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เล่มที่ 1 เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคืออะไร ให้เข้าใจโดยเฉพาะในส่วนของกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับกิจกรรมขณะที่นักเรียนศึกษาเอกสารประกอบการเรียน
3. ครูแนะนำให้นักเรียนปฏิบัติตามขั้นตอนในคำแนะนำสำหรับนักเรียนอย่างครบถ้วน จนเกิดความเข้าใจและสามารถปฏิบัติได้ถูกต้อง
4. เมื่อครูใช้ประกอบในการจัดการเรียนรู้ รายวิชา ส30262 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เล่มที่ 1 เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคืออะไร ครูควรแนะนำให้ความช่วยเหลือและให้การเสริมแรงนักเรียนในขณะศึกษาเอกสารประกอบการเรียนเล่มนี้ด้วย

คุณครูเข้าใจการใช้เอกสาร
ประกอบการเรียนแล้วใช่
ไหมคะ

คำแนะนำการใช้เอกสารประกอบการเรียนสำหรับนักเรียน

1.เอกสารประกอบการเรียนรายวิชา ส30262 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เล่มที่ 1 เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคืออะไร เล่มนี้มีไว้เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคืออะไร

2.นักเรียนปฏิบัติตามขั้นตอนในการศึกษาเอกสารประกอบการเรียนรายวิชา ส30262 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เล่มที่ 1 เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคืออะไร ด้วยตนเองดังนี้

2.1ศึกษาผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง จุดประสงค์การเรียนรู้ ให้เข้าใจก่อนทำแบบทดสอบก่อนเรียน

2.2 ทำแบบทดสอบก่อนเรียน เอกสารประกอบการเรียนรายวิชา ส30262 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เล่มที่ 1 เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคืออะไร จำนวน 15 ข้อ เพื่อทดสอบความรู้พื้นฐานและตรวจสอบเฉลยในภาคผนวก

2.3 อ่านเอกสารประกอบการเรียนรายวิชา ส30262 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เล่มที่ 1 เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคืออะไร ตั้งแต่ต้นจนจบให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ เมื่อไม่เข้าใจให้นักเรียนย้อนกลับมาอ่านซ้ำอีกจนกว่าจะเข้าใจ

2.4 ทำใบงานที่ 1-4 อย่างตั้งใจ และตรวจคำตอบที่ถูกต้องในภาคผนวกและบันทึกคะแนนไว้

2.5 ทำแบบทดสอบหลังเรียนจำนวน 15 ข้อ และตรวจสอบเฉลยในภาคผนวก

3.ดูผลคะแนนที่นักเรียนทำใบงานและแบบทดสอบหลังเรียน เมื่อผลคะแนนต่ำกว่าร้อยละ 80 ให้นักเรียนย้อนกลับไปศึกษา เอกสารประกอบการเรียนรายวิชา ส30262 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เล่มที่ 1 เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคืออะไร จนกว่าจะผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80

ขอให้ปฏิบัติตามคำแนะนำ
อย่างเคร่งครัดนะคะ

แบบทดสอบก่อนเรียน เล่มที่ 1 เรื่อง เรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

ผลการเรียนรู้

รู้และเข้าใจประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคืออะไร

จุดประสงค์การเรียนรู้

- 1.บอกความหมาย ความสำคัญ และพัฒนาการของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้
- 2.บอกวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้

คำชี้แจง

ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียวแล้วทำเครื่องหมาย × ลงในกระดาษคำตอบ

1. ข้อใดคือความหมายของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
 - ก. การศึกษาผลกระทบที่มีต่อมนุษย์ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง
 - ข. การศึกษาพัฒนาการที่ครอบคลุมทุกๆด้านตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
 - ค. การศึกษาพัฒนาการของมนุษย์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
 - ง. การศึกษาพัฒนาการของแต่ละยุคแต่ละสมัย

2. เพราะเหตุใดเราจึงควรศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น
 - ก. เพราะได้เรียนรู้ถึงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษและสามารถรักษาท้องถิ่นชุมชนให้อยู่รอด
 - ข. เพราะได้เรียนรู้และปรับตัวเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมั่นคง
 - ค. เพราะเป็นยุคโลกาภิวัตน์โลกมีการเปลี่ยนแปลงเสมอ
 - ง. เพราะประเทศไทยเตรียมตัวเข้าสู่ยุคดิจิทัล

3. ข้อใดคือความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - ก. ความรู้ที่เป็นนัย
 - ข. พื้นความรู้ความสามารถ
 - ค. ความรู้ที่ยังไม่สามารถพิสูจน์ได้
 - ง. ความรู้ที่มีการสร้างสมกันมาและมีการถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลัง

4. ทำไมการศึกษาประวัติศาสตร์จึงต้องใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์
 - ก. เพื่อให้เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป
 - ข. เพื่อให้รู้และเข้าใจเรื่องราวในอดีต
 - ค. เพื่อเสนอความคิดเห็นต่อเรื่องราวในอดีต
 - ง. เพื่อให้ได้ความถูกต้องและน่าเชื่อถือ

5. แนวคิดทางประวัติศาสตร์เชื่อว่าอะไรเป็นปัจจัย สำคัญที่ทำให้เกิดความแตกต่างทั้งพฤติกรรม ความคิด และความเชื่อในสังคมมนุษย์
 - ก. เวลาและสถานที่
 - ข. สถานที่และเหตุการณ์
 - ค. สิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมมนุษย์
 - ง. พฤติกรรมมนุษย์และความเชื่อ

6. สมชายสำรวจในหมู่บ้านของตนเองว่ามีหลักฐานอะไรบ้าง เป็นขั้นตอนใดของวิธีการทางประวัติศาสตร์
 - ก. การกำหนดเรื่องที่จะศึกษา
 - ข. การรวบรวมหลักฐาน
 - ค. การเรียบเรียงและนำเสนอ
 - ง. การตรวจสอบและประเมินหลักฐาน

7. ก่อนศึกษาเรื่องราวต่าง ๆ ในอดีตจะต้องทำสิ่งใดเป็นอันดับแรก
 - ก. นำเสนอเรื่องราว
 - ข. กำหนดเรื่องที่จะศึกษา
 - ค. การรวบรวมหลักฐาน
 - ง. ตรวจสอบและประเมินหลักฐาน

8. ข้อใดไม่ใช่ขั้นตอนในการตรวจสอบและประเมิน หลักฐานทางประวัติศาสตร์
 - ก. ค้นหาข้อมูลให้ได้มากที่สุด
 - ข. ดูว่าเป็นหลักฐานจริงหรือปลอม
 - ค. พิจารณาความสำคัญของหลักฐาน
 - ง. พิจารณาความน่าเชื่อถือของหลักฐาน

9. การตีความหลักฐานทางประวัติศาสตร์ควรหลีกเลี่ยงข้อใด
 - ก. การใช้ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ
 - ข. การตีความหลักฐานอย่างเคร่งครัด
 - ค. การตีความข้อเท็จจริงอย่างมีเหตุผล
 - ง. การใช้ทัศนคติในปัจจุบันไปวินิจฉัยอดีต

10. ข้อใดเป็นวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่แตกต่างจาก วิธีการทางประวัติศาสตร์
 - ก. การกำหนดเรื่องที่จะศึกษา
 - ข. การตีความเพื่อตอบปัญหา
 - ค. การค้นหา และรวบรวมจากหลักฐานต่าง ๆ
 - ง. ตรวจสอบ วิเคราะห์ และประเมินคุณค่าของหลักฐาน

11. ร่องรอยการกระทำของมนุษย์ในอดีตที่หลงเหลืออยู่ในปัจจุบันมีความหมายตรงกับข้อใด
 - ก. วิธีการทางประวัติศาสตร์
 - ข. ขั้นตอนทางประวัติศาสตร์
 - ค. หลักฐานทางประวัติศาสตร์
 - ง. ปรากฏการณ์ทางประวัติศาสตร์

12. ข้อใดคือการแบ่งหลักฐานทางประวัติศาสตร์ตามความสำคัญของหลักฐาน
 - ก. หลักฐานขั้นต้นกับหลักฐานชั้นรอง
 - ข. หลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษรกับไม่เป็นลายลักษณ์อักษร
 - ค. หลักฐานสมัยก่อนประวัติศาสตร์กับหลักฐานสมัยประวัติศาสตร์
 - ง. หลักฐานที่มนุษย์ตั้งใจสร้างขึ้นกับหลักฐานที่มนุษย์ไม่ได้ตั้งใจสร้าง

13. ข้อใดจัดเป็นหลักฐานที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร
 - ก. ตำนาน
 - ข. พงศาวดาร
 - ค. จดหมายเหตุ
 - ง. ประติมากรรม

14. ควรใช้หลักฐานที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษรประเภทใดในการศึกษาเรื่องราวยุคก่อนประวัติศาสตร์
 - ก. หลักฐานทางโบราณคดี
 - ข. หลักฐานทางศิลปกรรม
 - ค. หลักฐานประเภทโสตทัศน
 - ง. หลักฐานประเภทคำบอกเล่า

15. ถ้าต้องการศึกษาเรื่องราวของพระมหากษัตริย์สมัยอยุธยา ควรใช้หลักฐานประเภทไหน
 - ก. จารึก
 - ข. ตำนาน
 - ค. พระราชนิพนธ์
 - ง. พระราชพงศาวดาร

เอกสารประกอบการเรียน
รายวิชา ส30262 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
เล่มที่ 1 เรื่อง เรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

ผลการเรียนรู้

รู้และเข้าใจประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคืออะไร

จุดประสงค์การเรียนรู้

- 1.บอกความหมาย ความสำคัญ และพัฒนาการของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้
- 2.บอกวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้

สาระการเรียนรู้

- 1.ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคืออะไร ความหมาย ความสำคัญ และพัฒนาการของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
- 2.วิธีการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

สาระสำคัญ

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคือการศึกษาประวัติศาสตร์ของผู้คนในท้องถิ่น โดยมองจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของคนภายในท้องถิ่นเป็นสำคัญ โดยศึกษาจากหลักฐานที่ใช้ในการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมีคุณค่าในด้านมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตเราควรศึกษาทำความเข้าใจเพื่อสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข

พร้อมแล้วไปศึกษา
บทเรียนกันดีกว่า

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคืออะไร

ความหมายของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

ได้มีนักวิชาการทางด้านประวัติศาสตร์ได้ให้คำจำกัดความคำว่าประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไว้หลายความหมายด้วยกัน ได้แก่

สุเทพ สุนทรเภสัช (2522) ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นเรื่องศึกษาเกี่ยวกับหมู่บ้านเพียงแห่งเดียวเมืองขนาดเล็กหรือขนาดกลางหรือไม่ก็เป็นอาณาเขตทางภูมิศาสตร์ที่ไม่ใหญ่เกินกว่าจังหวัดหรือมณฑลหน่วยของการศึกษาท้องถิ่นอาจจะเป็นหมู่บ้านหนึ่งหรือหลายๆ หมู่บ้านที่มีความสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หรือเมืองขนาดเล็กหรือไม่ก็อาจเป็นแคว้น ภาค หรือมณฑล ที่สมาชิกของชุมชนท้องถิ่นนั้นต่างก็มีความสำคัญเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางวัฒนธรรมสังคมและการเมือง

ธิดา สารระยา (2529) กล่าวว่า การลงไปศึกษาประวัติศาสตร์ของสังคมท้องถิ่นที่มีมวลชนเป็นตัวเคลื่อนไหว คือ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น หรืออีกนัยหนึ่ง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น คือ กระบวนการศึกษาประวัติศาสตร์สังคมที่เน้นมวลชน เป็นประวัติศาสตร์ที่คนภายในท้องถิ่นเชื่อว่าเป็นจริงซึ่งในที่นี้จะใช้คำว่า ประวัติศาสตร์จากภายใน (History from the inside) ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นประวัติศาสตร์ที่มีชีวิตและมี dynamic เสมอ ประวัติศาสตร์จากภายในมิได้คาดหมายหาข้อเท็จจริงจากข้อมูล แต่เป็นประวัติศาสตร์ที่ถูกเชื่อว่าเป็นเช่นนั้น ประวัติศาสตร์แบบนี้จึงเกิดจากแรงสะท้อนทางความคิดของคนในสังคม ซึ่งปรากฏในรูปของตำนาน นิทานพื้นบ้าน เรื่องปรัมปรามาแล้วแต่อดีตและโดยการสัมภาษณ์สืบสวนในปัจจุบัน

ศรีศักร วัลลิโภดม (2533) กล่าวว่าประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นการศึกษาเรื่องราวของท้องถิ่นอันเป็นบริเวณที่มีชุมชนอยู่รวมกันและมีความสัมพันธ์กันทางเศรษฐกิจ สังคมระบบความเชื่อ พิธีกรรมและการเมือง การปกครอง จนกล่าวได้ว่าทำให้ผู้คนในท้องถิ่นนั้น ๆ มีอะไรหลายอย่างร่วมกันและคล้ายคลึงกันจนมีจิตสำนึกว่าเป็นคนถิ่นเดียวกัน การศึกษาเช่นนี้เน้นอดีตมาจนถึงปัจจุบันโดยแสดงให้เห็นว่ามีการพัฒนาทางสังคมและวัฒนธรรมเกิดขึ้นในท้องถิ่นหนึ่งๆได้อย่างไร เช่น ท้องถิ่นนั้นมีสภาพแวดล้อมอย่างไร ตั้งอยู่ตำแหน่งไหนภายในเขตอำเภอใด จังหวัดไหนและภูมิภาคใดมีหลักฐานทางด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี ที่แสดงความเป็นมาทางวัฒนธรรมอย่างไรบ้าง บรรดากลุ่มชนที่อยู่รวมกันเป็นชุมชนที่สืบมาจนปัจจุบันเป็นพวกไหน อยู่ในท้องถิ่นมาแต่ดั้งเดิมหรือเคลื่อนย้ายมาจากที่อื่นเมื่อเข้ามาอยู่ในท้องถิ่นเดียวกันแล้ว มีความขัดแย้งหรือมีเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์อย่างไรเกิดขึ้น

อนันท์ กาญจนพันธ์ (2545) กล่าวว่าประวัติศาสตร์ท้องถิ่น คือ การหาพื้นที่ถิ่นของชุมชนที่อยู่นอกภูมิภาคเพราะรัฐชาติพยายามทำให้เราอยู่ภายใต้กรอบที่เขากำหนดให้ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคือการศึกษาที่ยอมรับว่าผู้คนในชาติยืนอยู่ในพื้นที่รัฐชาติทั้งหมดหรือพื้นที่อื่นที่เขาสร้างได้เองบ้าง โดยการแสวงหาผ่านการศึกษาทางประวัติศาสตร์ ว่าในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาผู้คนหลากหลายในสังคมไทยเขายืนอยู่ในพื้นที่ที่ไม่ใช่ของรัฐชาติตรงไหนบ้าง มีบางพื้นที่ที่อยู่นอกภูมิภาคพื้นที่เหล่านี้คือพื้นที่ ของความเป็นคน เพราะพื้นที่ของรัฐชาติคือพื้นที่ของการเป็นประชากร ทุกคนไม่ยากเป็นราษฎรธรรมดา อยากมีอะไรที่มีความเป็นมนุษย์เล็ดรอดออกมาได้บ้างเป็นคำถามหนึ่งที่เรายากเรียนรู้ประวัติศาสตร์จะช่วยให้เรารู้ความเคลื่อนไหวเหล่านี้ ประวัติศาสตร์ของการอยู่เป็นผู้คนเป็นอย่างไร

จากความหมายของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของนักวิชาการทางด้านประวัติศาสตร์จะเห็นได้ว่าประวัติศาสตร์ท้องถิ่นยังไม่สามารถสรุปเป็นมาตรฐานให้เข้าใจในแนวเดียวกันได้ แต่พอสรุปได้ว่าประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นการศึกษาค้นคว้าของสังคมมวลชนในระดับท้องถิ่นซึ่งอาจเป็นชนบทหรือเมืองตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่ครอบคลุมด้านต่าง ๆ ทั้งด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ กฎหมายท้องถิ่น และประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่นโดยแสดงให้เห็นว่ามีการพัฒนาเกิดขึ้นในท้องถิ่นหนึ่ง ๆ ได้อย่างไร

ภาพ 1 ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ศรีศักรวัลลิโภดม
ที่มา : <https://th.wikipedia.org/wiki/ศรีศักรวัลลิโภดม>

ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ศรีศักรวัลลิโภดม อธิบายว่า ท้องถิ่น เป็นคำที่มีความหมายกว้าง และมักเข้าใจไม่ตรงกัน แต่อาจสรุปได้ว่า ท้องถิ่น หรือมาตุภูมิ เป็นบริเวณที่มีผู้คน อาจเป็นคนกลุ่มเดียวกันหรือหลายกลุ่มหรือหลายกลุ่มชาติพันธุ์ มาตั้งหลักแหล่งอาศัยอยู่ร่วมกันโดยใช้พื้นที่ในการทำมาหากินร่วมกัน เช่นที่ที่เป็นไร่นา ส่วนที่เป็นที่สาธารณะ เช่นป่าเขา หนองน้ำ ท้องทุ่ง ชุมชน ในท้องถิ่นนั้นต่างได้ใช้และเกิดสำนึกความ

เป็นเจ้าของร่วมกัน เป็นคนท้องถิ่นเดียวกัน มีจารีต ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ และกติกาทางเศรษฐกิจ และสังคมร่วมกัน โดยมีพื้นฐานความเชื่อและศีลธรรมเดียวกัน

นอกจากนี้ ท้องถิ่น ยังหมายถึงหลายชุมชน หลายหมู่บ้าน ที่อยู่ในเขตการปกครองเดียวกัน ในระดับตำบลและอำเภอ ดังนั้นประวัติศาสตร์ท้องถิ่น คือการศึกษาประวัติศาสตร์ของผู้คนในท้องถิ่น โดยมองจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของคนภายในเป็นสำคัญ

อาจสรุปได้ว่า ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นเรื่องราวในอดีตของความสัมพันธ์ของผู้คนกับธรรมชาติ ผู้คนกับสิ่งเหนือธรรมชาติและกับผู้คนที่อาศัยอยู่ร่วมกัน ผู้คนเหล่านี้ได้เผชิญกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งมาจากสาเหตุภายในและภายนอก ได้เกิดการปรับตัวและประสบการณ์ดังกล่าวบางประการได้กลายเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตให้คนรุ่นต่อมา

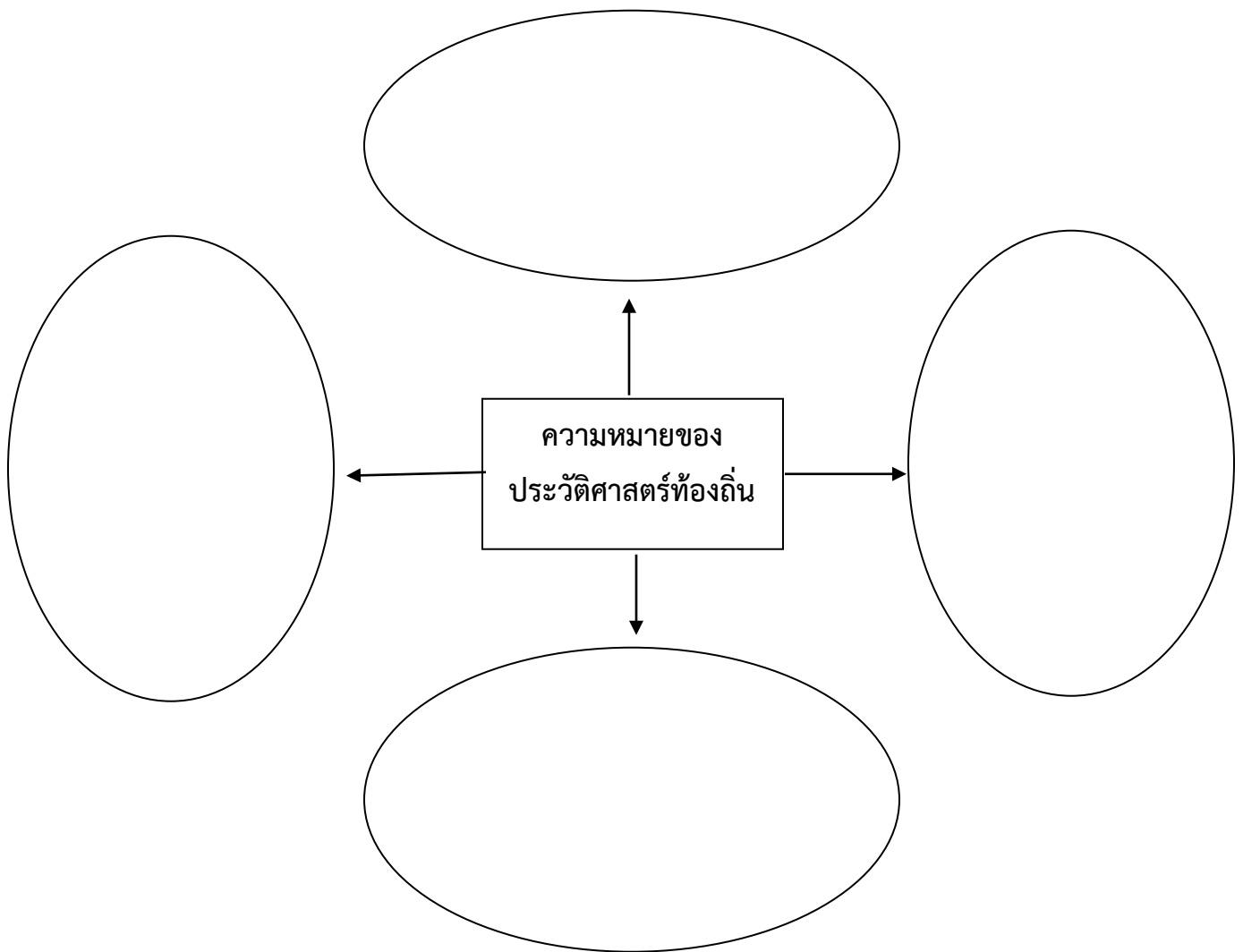
ภาพ 2-3 ผู้คนกับความเชื่อเหนือธรรมชาติในท้องถิ่น

ที่มา : <http://www.anantasook.com/ghost-in-lao-culture-esan-society/>

ใบงานที่ 1

เรื่อง ความหมายของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

คำสั่งให้นักเรียนสรุปความหมายของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมาเป็นแผนผังความคิด (5 คะแนน)

สรุปได้ว่า ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นหมายถึง

.....

.....

.....

ลักษณะและขอบเขตของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

ปัจจุบันนักวิชาการหลายท่านได้พยายามกำหนดลักษณะและขอบเขตของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นให้ชัดเจนมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้การศึกษาค้นคว้าประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้อย่างครอบคลุมและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่ต้องการ ทั้งนี้เพราะการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในเวลาที่ผ่านมานี้ มักจะเป็นการค้นคว้าของนักวิชาการและนักประวัติศาสตร์มืออาชีพที่เชี่ยวชาญ แต่ในปัจจุบันและอนาคต คนในท้องถิ่นซึ่งกำลังตื่นตัวหันมาสนใจท้องถิ่น ชุมชนของตนเองมากขึ้นและคนเหล่านี้จะได้มีโอกาสเรียนรู้ที่จะศึกษาท้องถิ่นของตนด้วยตนเอง

ลักษณะและขอบเขตของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ตามแนวความคิดของนักประวัติศาสตร์และนักวิชาการในปัจจุบันจะแยกออกจากประวัติศาสตร์ที่เน้นศูนย์กลางราชธานี หรือที่เรารู้จักกันดีในเรื่องของประวัติศาสตร์ชาติ และถือว่าประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมีความสำคัญในตัวของมันเอง ไม่ใช่เป็นแค่เพียงส่วนประกอบของประวัติศาสตร์ชาติเท่านั้น เพราะในแต่ละท้องถิ่นย่อมจะมีการก่อกำเนิดและการเจริญเติบโต การเสื่อมหรือการสิ้นสุดในตัวของมันเอง ในแนวความคิดนี้เอง สุเทพ สุนทรเกษม ได้กล่าวถึงหน้าที่สำคัญของนักประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไว้ว่า จะต้องมีความเข้าใจ และสามารถถ่ายทอดให้ผู้อ่านมองเห็นชัดถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงของท้องถิ่น ดังนั้นเนื้อหาสาระที่มีอยู่ร่วมกันของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นก็คือ การศึกษาประวัติศาสตร์สังคม (Social History) ของชุมชนท้องถิ่น และจุดมุ่งหมายของการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นก็เพื่อที่จะได้มีความเข้าใจอย่างใกล้ชิด และลึกซึ้งต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (สุเทพ, 2540) และในการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงของสังคมย่อมเกิดจากมวลชน โดยมีคนในท้องถิ่นซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของมวลชนเป็นพลังที่สำคัญของการเปลี่ยนแปลง ธิดา สาระยา ได้ให้ทัศนะในเรื่องนี้ว่า ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวกับคน คนในท้องถิ่นที่ไม่ใช่ศูนย์กลาง ท้องถิ่นในสังคมไทยมีวิวัฒนาการแต่ครั้งอดีตกาล ประกอบด้วยบ้านและเมือง เมืองในที่นี้ไม่ใช่ศูนย์กลาง หรือนครราชธานี เป็นเมืองเล็กเมืองน้อยอย่างฝรั่งเรียกว่า small town เมืองศูนย์กลางตาม ท้องถิ่นโดยทั่วไปมักสัมพันธ์กับอำนาจรัฐที่นครราชธานี บ้านและเมืองที่เป็นท้องถิ่นจึงเกี่ยวข้องกับคนส่วนใหญ่ในสังคม ที่เรียกว่าเป็นชนบทหรือท้องถิ่นของสังคมไทยในอดีต และเป็นคนส่วนล่างของสังคม การมองประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในลักษณะเช่นนี้ อาจเรียกได้ว่าเป็นประวัติศาสตร์จากภายในผ่านคนในสังคมเพื่อที่จะได้เข้าใจประสบการณ์ต่อเนื่องอันมีระยะเวลายาวนาน (ธิดา, 2539) การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจึงเป็นการศึกษาที่เน้นพัฒนาการ ซึ่งยงยุทธ ชูแว่น ได้เสนอแนวความคิดว่าเป็นการศึกษาประสบการณ์หรือกิจกรรมทุก ๆ ด้านของผู้คนในท้องถิ่นหนึ่ง ๆ ซึ่งถือได้ว่าเป็นระบบเดียวกัน ท้องถิ่นนี้สามารถจะพิจารณากำหนดขึ้นมาจาก

ความสัมพันธ์ในระบบการผลิต ระบบการเมือง หรือระบบวัฒนธรรม และต้องศึกษารวมไปถึงเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยของท้องถิ่นที่ศึกษา กับท้องถิ่นใกล้เคียงอื่น ๆ และกับหน่วยทางสังคมที่ใหญ่กว่าขึ้นไปและต้องคำนึงด้วยเสมอว่าเนื้อหาที่แยกออกไปเป็นส่วน ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ล้วนมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น (ยงยุทธ, 2541)

ถึงเวลาแล้วที่คนในท้องถิ่นควรให้ความสนใจประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน การหลั่งไหลเข้ามาของวัฒนธรรมต่างชาติ การแข่งขันกันในด้านเศรษฐกิจทุกระดับ ตลอดจนผลจากการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาเน้นความเจริญทางวัตถุอย่างมากมาย ทำให้เกิดการผสมผสานวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และการเปลี่ยนแปลงทางความรู้สึกนึกคิดที่อาจจะกัดกร่อนวัฒนธรรมดั้งเดิมของสังคมไทยโดยส่วนรวมและท้องถิ่น จึงเป็นความจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่ทุกฝ่ายจะต้องหาวิธีเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ท้องถิ่นอย่างทั่วถึง ดังที่คณะศึกษา “การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์” เสนอแนวความคิดไว้อย่างน่าสนใจว่าบุคคลที่เกิดมาบนผืนแผ่นดินไทยในอนาคตพึงมีชีวิตที่มั่นคง สันติ และสืบทอดเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนได้ในชุมชนบ้านเกิดของตนเอง มีต้องทิ้งถิ่นฐานร่อนเร่ไปเผชิญโชคในเมืองใหญ่ และในต่างประเทศอย่างที่เป็นมาในอดีต ณ วันนั้นสังคมไทยจะเป็นสังคมที่ประกอบด้วยชุมชนที่มีอำนาจปกครองตนเองเป็นสังคมที่มีเสรีภาพในการแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความรู้ ความคิดระหว่างสมาชิกในสังคม เป็นสังคมที่ทุกชุมชนมีวัด สถานประกอบศาสนกิจ มีต้นไม้สวน มีน้ำกระจายใช้ทั้งประเทศและที่สำคัญที่สุดคือ การเป็นสังคมที่สมาชิกทุกคนมีความรู้ความสามารถ ความเป็นพลเมืองไทยเท่า ๆ ความเป็นพลเมืองโลก ที่มีความสามารถในการปรับตัวพร้อมทั้งมีหลักชีวิตเพื่อการดำรงตนอย่างมั่นคง และผาสุกในโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงนี้ (คณะศึกษา “การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์”, 2539)

การพัฒนาที่เน้นคน เป็นศูนย์กลาง และเอื้อประโยชน์สูงสุดต่อท้องถิ่นจะบรรลุผลในทางปฏิบัติมากน้อยเพียงใดนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ที่สำคัญแรกสุด คือ การเข้าใจวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นที่สืบเนื่องกันมาจากอดีต ซึ่งจะเป็นทิศทางในการวางแผนพัฒนาให้สอดคล้องกับศักยภาพที่แตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่น ในขณะที่เดียวกันคนที่คนในท้องถิ่นได้มีโอกาสศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของตนย่อมจะเกิดความภูมิใจและรู้สึกผูกพันกับท้องถิ่น เพราะได้ถึงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่สร้างสมมา และสามารถรักษาท้องถิ่นชุมชนให้อยู่รอดมาได้ แต่ในทางปฏิบัติแม้ว่าประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจะมีจุดดี แต่ก็มีข้อควรระวัง และต้องช่วยกันแก้ไข เพื่อให้การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง ในเรื่องนี้ ธิดา สาระยา ได้ให้ข้อคิดไว้ว่า การหันมาสนใจศึกษาด้านานและตำนานประวัติศาสตร์ที่มีอยู่ตามท้องถิ่นต่าง ๆ นำไปสู่ความสนใจสังคมและ

วัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างมาก ขณะเดียวกันก็ทำให้กระแสการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมีขอบข่ายกว้างขึ้น ครอบคลุมสังคมโดยรวม นักวิชาการเริ่มเข้าใจว่าคนท้องถิ่นมีศักยภาพทางความรู้ความคิดหรือที่นิยมเรียกว่า “ภูมิปัญญา” ในอดีตที่ผ่านมาคนในท้องถิ่น และผู้รู้ท้องถิ่นมีคำอธิบายอยู่ชุดหนึ่งสำหรับให้ความหมายแก่ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของตนและของบ้านเมืองที่ตนอาศัยอยู่ แต่เมื่อมีการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอย่างเป็นระบบระเบียบวิธี มีวิจารณ์งาน มีจรรยาบรรณ ไม่บิดเบือนข้อมูลหลักฐาน วิพากษ์หลักฐานก่อนใช้ และอื่น ๆ อีกหลายอย่าง บางทีความจริงที่ได้จากหลักฐานอาจไม่ตรงกับความจริงของอดีตในความคิดของชาวบ้านชาวเมืองก็ได้ อาจเกิดความขัดแย้งระหว่างความจริงของอดีตในความรู้ของชาวบ้านที่มีความเชื่อเป็นตัวชี้นำ และความจริงจากการสืบสวนหลักฐานข้อมูลตามแนวของศาสตร์ที่ผ่านมา การวิพากษ์หลักฐานของนักวิชาการ คงจะต้องเป็นหน้าที่ของครูบาอาจารย์ นักบริการการปกครอง นักวิชาการที่จะต้องทำความเข้าใจและเผยแพร่การค้นคว้าใหม่ ๆ เหล่านี้ให้แก่สาธารณชนด้วย เพื่อเราจะได้มีพลเมืองที่ฉลาดทันกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลก (จิตา, 2539)

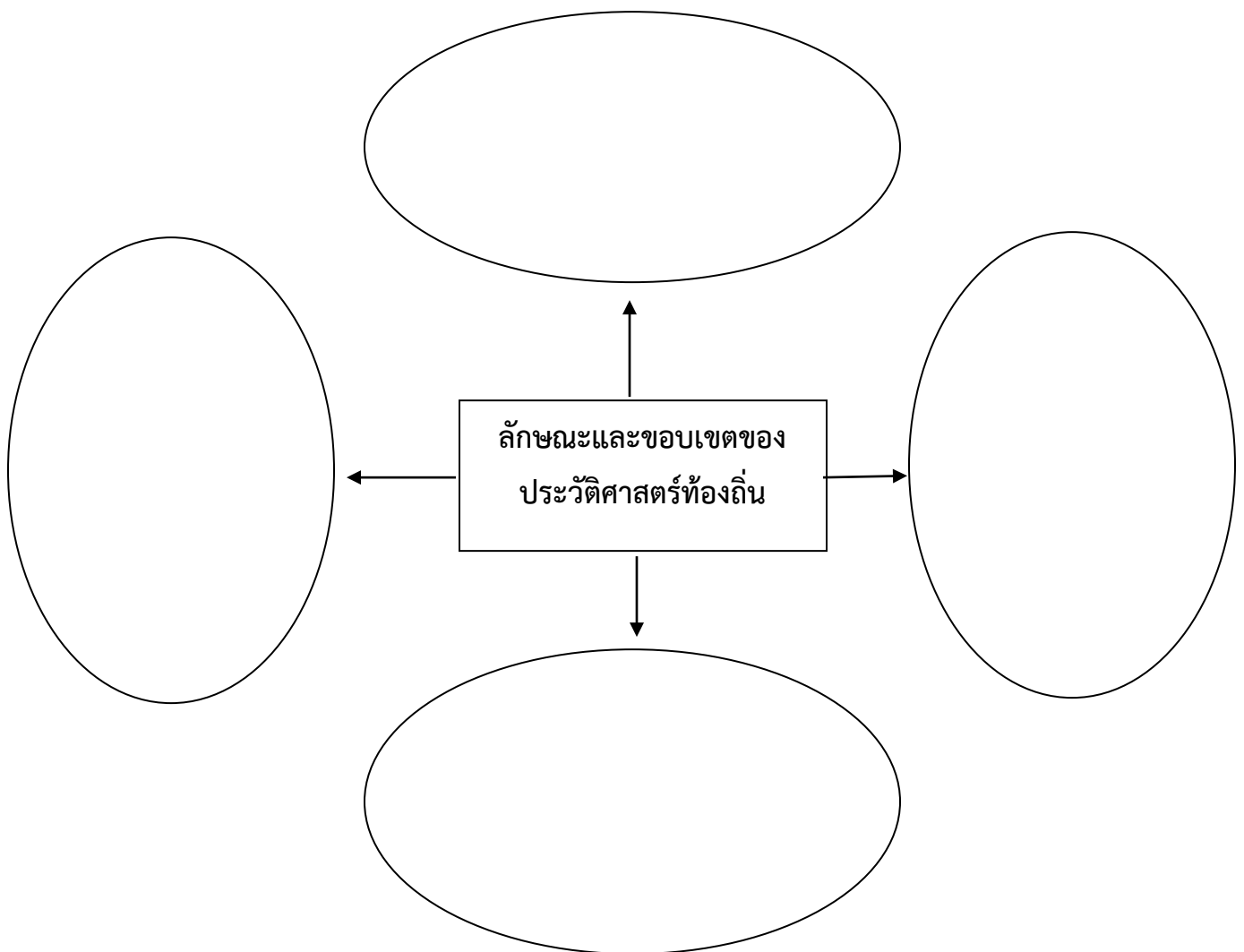

ภาพ 4 อาจารย์ศรีศักรวัลลิโภดม ร่วมกับสุจิตต์ วงษ์เทศ อธิบายความสำคัญของวัดต้นโพธิ์ศรีมหาโพธิ์ จังหวัดปราจีนบุรีที่มีต่อความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ในท้องถิ่น
ที่มา : <http://lek-prapai.org>

ใบงานที่ 2

เรื่อง ลักษณะและขอบเขตของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

คำสั่งให้นักเรียนสรุปลักษณะและขอบเขตของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมาเป็นแผนผังความคิด (5 คะแนน)

วิธีการทางประวัติศาสตร์

แต่เดิมนั้นงานเขียนทางประวัติศาสตร์มักเป็นรูปการบอกเล่าเรื่องราวเสียมากกว่าในส่วนนี้ทำให้ความน่าเชื่อถืออาจลดน้อยเกินไป ดังนั้น นักประวัติศาสตร์จึงต้องมีกระบวนการศึกษาประวัติศาสตร์อย่างเป็นระบบระเบียบ โดยพยายามใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ มาสืบสวนสอบสวนเพื่อหาคำตอบที่แท้จริง ประกอบกับการใช้เหตุผลในการตรวจสอบความถูกต้องของหลักฐานที่ใช้ประกอบการศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้เรื่องที่น่าเสนอเป็นที่น่าสนใจเชื่อถือกระบวนการที่นักประวัติศาสตร์ใช้ดังกล่าว ก็คือวิธีการทางประวัติศาสตร์การศึกษาประวัติศาสตร์มักเริ่มต้นจากการตั้งคำถามหลัก 5 คำถาม คือ

1. “เกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นในอดีต”(What)
2. “เหตุการณ์เกิดขึ้นเมื่อไหร่”(When)
3. “เหตุการณ์เกิดขึ้นที่ไหน”(Where)
4. “ทำไมจึงเกิดเหตุการณ์นั้นขึ้น”(Why)
5. “เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร ”(How)

เพื่อให้ได้คำตอบดังกล่าว นักประวัติศาสตร์จึงต้องมีวิธีการเพื่อหาคำตอบ ซึ่งเรียกว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์

วิธีการทางประวัติศาสตร์ หมายถึง กระบวนการสืบค้นเรื่องราวในอดีตของสังคมมนุษย์ เริ่มต้นที่ความอยากรู้อยากเห็นของผู้ต้องการศึกษาและต้องการสอบสวนค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง จากร่องรอยที่คนในอดีตได้ทำไว้และตกทอดเหลือมาถึงปัจจุบัน โดยไม่หลงเชื่อคำพูดของใครคนใดคนหนึ่ง หรืออ่านหนังสือเพียงเล่มใดเล่มหนึ่งแล้วเชื่อว่าเป็นจริง สิ่งที่ต้องทำเป็นอันดับแรกของการสืบค้นอดีต เมื่อมีประเด็นที่ต้องการสืบค้นแล้ว คือการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์อย่างกว้างขวางและละเอียดลออ ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น สอบถามผู้รู้ ศึกษาเอกสาร เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเอง ตรวจสอบข้อมูลจากหลักฐานทุกชิ้นด้วยจิตสำนึกว่า หลักฐานไม่ได้บอกความจริงทั้งหมด หรือบอกความจริงเสมอไป แล้วรวบรวมข้อเท็จจริงที่ได้ จากนั้นนำเสนอผลที่ศึกษาได้พร้อมอ้างอิงหลักฐานให้ชัดเจนเพื่อให้ผู้อื่นตรวจสอบ หรือศึกษาค้นคว้าต่อไปได้

ขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์ ประกอบด้วย

1. การกำหนดหัวข้อเรื่องที่ต้องการศึกษาให้ชัดเจน เรื่องอะไร ช่วงเวลาใด ที่ไหน
2. รวบรวมข้อมูลจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ให้ครบถ้วน ครอบคลุม
3. ตรวจสอบความจริงจากหลักฐาน ที่เรียกว่า การวิพากษ์วิธีทางประวัติศาสตร์
4. วิเคราะห์ข้อมูลและตีความเพื่อค้นหาข้อเท็จจริง
5. นำเสนอผลงานความรู้ที่ค้นพบ โดยปราศจากอคติและความลำเอียง

วิธีการทางประวัติศาสตร์กับวิธีการทางวิทยาศาสตร์

วิธีการทางประวัติศาสตร์ กับวิธีการทางวิทยาศาสตร์ มีบางส่วนที่คล้ายคลึงกัน และมีบทส่วนแตกต่างกันดังนี้

1. วิธีการทางประวัติศาสตร์มีการกำหนดประเด็นปัญหา เพื่อสืบค้นหาคำตอบ เช่นเดียวกับวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่มีการสร้างสมมติฐานขึ้นแล้วทดลองเพื่อตรวจสอบสมมติฐานนั้น
2. วิธีการทางวิทยาศาสตร์ใช้วิธีการสร้างสถานการณ์ใหม่ หรือ ทดลองเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งขึ้น แต่นักประวัติศาสตร์ไม่สามารถสร้างสถานการณ์ขึ้นใหม่ให้เหมือนกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในอดีตได้ เพราะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตจะเกิดขึ้นครั้งเดียว มีลักษณะเฉพาะ และไม่สามารถสร้างซ้ำได้อีก แต่นักประวัติศาสตร์จะรวบรวมข้อมูลจากหลักฐานอย่างหลากหลาย ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของหลักฐาน จนกระทั่งได้ข้อมูลที่จะสร้างความมั่นใจว่าจะสามารถอธิบายและสรุปเป็นหลักการได้ ดังนั้นแม้นักประวัติศาสตร์จะมีได้เห็นเหตุการณ์นั้นโดยตรง แต่พยายามหาข้อมูลให้มากเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงให้ถูกต้องตามความเป็นจริงที่น่าเป็นไปได้ แต่นักวิทยาศาสตร์จะทดสอบหรือทดลองให้ได้ผลสรุปด้วยตนเอง
3. การนำเสนอผลงานของนักวิทยาศาสตร์ และนักประวัติศาสตร์ก็อาศัยหลักการความเป็นไปได้มา คาดคะเน และสรุปผลเช่นกัน แต่ผลสรุปทางวิทยาศาสตร์ จะสามารถนำไปทดลองซ้ำๆ ก็จะได้ผลเช่นนั้นทุกครั้ง แต่ผลสรุปทางประวัติศาสตร์ไม่สามารถนำไปทดลองได้ และมีความแตกต่างที่เป็น “มิติของเวลา” เช่นเดียวกับศาสตร์ทางสังคมศาสตร์อื่นๆ ที่ไม่สามารถควบคุมปัจจัยที่เป็นตัวแปรได้ทั้งหมด
4. ประวัติศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ไม่สามารถนิยามคำเฉพาะ เพราะความหมายจะไม่ชัดเจนตายตัวในทุกกาลและเทศะ เช่น ประชาธิปไตยของท้องถิ่นหนึ่ง กับอีกท้องถิ่นหนึ่งจะมีนัยแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับผู้ใช้หรือผู้นิยาม ซึ่งแตกต่างกับวิทยาศาสตร์ที่สามารถให้นิยามคำเฉพาะที่มีความหมายตายตัวไม่เปลี่ยนแปลงตามเวลา และสถานที่

คุณค่าของวิธีการทางประวัติศาสตร์

คุณค่าของวิธีการทางประวัติศาสตร์ ได้แก่

1. วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นวิธีการวิจัยเอกสารและหลักฐานอื่นๆ ที่เป็นร่องรอยจากอดีตอย่างกว้างขวาง เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ใหม่บนพื้นฐานของการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมมาอย่างเป็นระบบและมีเหตุมีผล
2. ขั้นตอนการวิพากษ์วิธีทางประวัติศาสตร์หรือการตรวจสอบความจริงจากข้อมูลและหลักฐาน ซึ่งเป็นขั้นตอนของการค้นหาความหมายที่ซ่อนอยู่ในหลักฐานจะทำให้ผู้ศึกษาประวัติศาสตร์ระมัดระวังและคิดพิจารณาข้อเท็จ และข้อจริงที่แฝงอยู่ในหลักฐานให้ชัดเจน
3. วิธีการทางประวัติศาสตร์เน้นการเข้าใจอดีต คือ การให้ผู้ศึกษาเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ต้องทำความเข้าใจยุคสมัยที่ตนศึกษา เพื่อให้เข้าถึงความคิดของผู้คนในยุคนั้น โดยไม่นำความคิดของปัจจุบันไปตัดสินอดีต

อย่างไรก็ตาม เมื่อประวัติศาสตร์คือการสืบค้นอดีตของสังคมมนุษย์ วิธีการทางประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นวิธีการในการสืบสวนและค้นคว้า จึงนับเป็นวิธีการทางวิทยาศาสตร์ในรูปแบบหนึ่งที่มีเหตุผลประกอบผลสรุปนั่นเอง

1. กำหนดเรื่องที่จะศึกษา

เป็นขั้นตอนแรกของวิธีการศึกษาหาความรู้ โดยตั้งประเด็นคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่จะศึกษา

ตัวอย่าง ประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับภูมิภาคอาจเป็นเรื่องที่อยู่ใกล้ตัว และขยายขอบเขต

การศึกษาออกไปเป็นระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับภูมิภาค เช่น

ประวัติวัดสำคัญในชุมชน / อำเภอ / จังหวัด / ภูมิภาค

สถานที่สำคัญในท้องถิ่น / จังหวัด / ภูมิภาค

บุคคลสำคัญในท้องถิ่น / จังหวัด / ภูมิภาค

2. ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล

เมื่อมีประเด็นที่จะศึกษาแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือ การค้นคว้าและรวบรวมหลักฐานข้อมูล ทั้งที่เป็นหลักฐานขั้นต้นและหลักฐานขั้นรอง หลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษรและหลักฐานที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร

หลักฐานขั้นต้น

ลักษณะ เป็นหลักฐานและข้อมูลที่เป็นของร่วมสมัยหรือเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์โดยตรง
ตัวอย่าง ได้แก่ ข้อมูลจากการสอบถามผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์บันทึกของผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์
 ภาพถ่าย วิดีโอเทป สิ่งของเครื่องใช้ สิ่งก่อสร้าง เป็นต้น

ภาพ 5 ศิลาจารึกหลักที่ 1 จารึกพ่อขุนรามคำแหง

ภาพ 6 ปราสาทหินพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

ที่มาภาพ <http://www.thaigoodview.com/files/u1300/pimai.jpg>

หลักฐานขั้นรอง

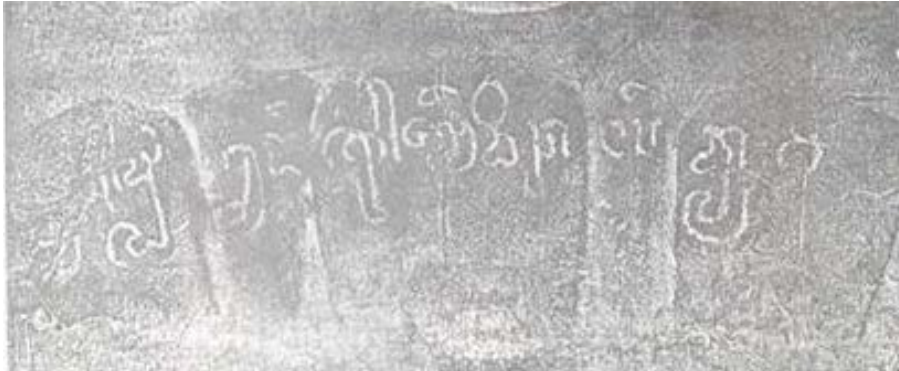
ลักษณะ เป็นหลักฐานและข้อมูลที่เขียนหรือรวบรวมไว้ภายหลังเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้น
 โดยใช้ข้อมูลจากหลักฐานขั้นต้น

ตัวอย่าง ได้แก่ บทความทางวิชาการ หนังสือต่าง ๆ

หลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร

ลักษณะ เป็นหลักฐานข้อมูลที่เป็นตัวหนังสือ

ตัวอย่างได้แก่ จารึก พงศาวดาร จดหมายเหตุ หนังสือพิมพ์จดหมายเหตุ
เอกสารทางราชการ เป็นต้น

ภาพ 7 จารึกบนฐานพระพุทธรูป วัดป่าข่อย จังหวัดลพบุรี

ที่มาภาพ : http://pirun.kps.ku.ac.th/~b4927046/mon4_5_clip_image001_0000.jpg

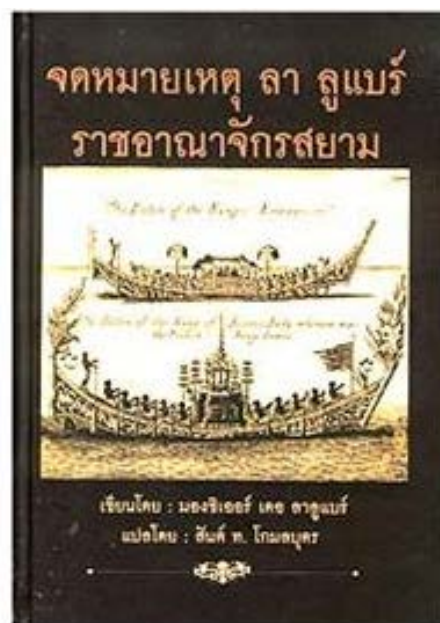

ภาพ 8 จารึกวัดโพธิ์ จังหวัดนครปฐม

ที่มาภาพ : <http://www.openbase.in.th/files/u10/monstudies035.jpg>

ภาพ 9 พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 2
ที่มาภาพ : <http://kanchanapisek.or.th/kp8/>

ภาพ 10 จดหมายเหตุ ลา ลูแบร์
ที่มาภาพ : <http://www.thaispecial.com/bookimages/>

หลักฐานที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร

ลักษณะ เป็นหลักฐานข้อมูลที่ไม่เป็นตัวหนังสือ

ตัวอย่างได้แก่ เครื่องมือเครื่องใช้ของคนในสมัยต่าง ๆ วัตถุ เจดีย์ อนุสาวรีย์ เครื่องประดับ
อาคารบ้านเรือน เครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น

ภาพ 11 เครื่องปั้นดินเผาในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติบ้านเชียง

ที่มา : <http://www.thaitourzone.com/eastnorth/udon/museum.JPG>

ภาพ 12 พระบรมราชานุสาวรีย์พระสุริโยทัยจ.พระนครศรีอยุธยา

ที่มา : แก้วใจ แซ่กอ ถ่ายภาพ เมื่อวันที่ 15 มกราคม 2559

3. ตรวจสอบหลักฐาน

ขั้นตอนนี้คือ การตรวจสอบข้อมูลหลักฐานที่เรารวบรวมมาว่ามีความถูกต้องน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด

วิธีการตรวจสอบหลักฐาน ได้แก่ เปรียบเทียบจากข้อมูลหลาย ๆ ฉบับว่าเหมือนหรือต่างกันอย่างไร พิจารณาจากหลักฐานที่มีอยู่หรือว่าหลักฐานดังกล่าวผ่านการตรวจสอบความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญมาแล้ว

4. การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และจัดลำดับข้อมูล

เมื่อรวบรวมและตรวจสอบความถูกต้องความน่าเชื่อถือโดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์หลักฐานแล้ว นักเรียนต้องนำข้อมูลมาแยกประเภทโดยเรียงเหตุการณ์ตามลำดับเวลาก่อนหลัง จัดเหตุการณ์เรื่องเดียวกันหรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกันไว้ด้วยกันเพื่อความสะดวกในการเรียบเรียงและนำเสนอข้อมูล

5. การนำเสนอ

เป็นขั้นตอนสุดท้ายของวิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยผู้ศึกษาต้องนำข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบและเลือกสรรแล้ว มาเรียบเรียงเพื่อตอบคำถามหรืออธิบายข้อสงสัยตามประเด็นที่ต้องการศึกษา

โดยใช้หลักฐานข้อมูลต่าง ๆ มาอ้างอิงอย่างเป็นเหตุเป็นผล

การนำเสนอมีหลายวิธี เช่น การเขียนเรียงความ รายงาน จัดนิทรรศการ เป็นต้น

ภาพ 13 ตัวอย่างการนำเสนอผลงานเป็นรายงาน

“วารสารเมืองโบราณ”

ที่มา : วารสารเมืองโบราณฉบับปีที่ 41

ฉบับที่ 1 มกราคม – มีนาคม 2558

ใบงานที่ 3

เรื่อง วิธีการทางประวัติศาสตร์

คำชี้แจง ให้นักเรียนวิเคราะห์ข้อความที่กำหนดว่า อยู่ในขั้นตอนใดของวิธีการทางประวัติศาสตร์

1. ตรวจสอบและประเมินค่าความน่าเชื่อถือของหลักฐาน

.....

2. อธิบายเรื่องที่ศึกษาอย่างมีเหตุผล

.....

3. ตอบคำถามตามที่วางไว้

.....

4. สัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้านเกี่ยวกับการตั้งหมู่บ้าน

.....

5. หมากต้องการทราบว่า วัดสามก้อ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สร้างขึ้นในสมัยใด

.....

วิธีการเขียนประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

จากข้อมูลเอกสารประกอบการสัมมนาการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้และพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกล่าวถึงการเขียนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจำเป็นต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

- “คน” คนในที่นี่จะต้องเป็นคนจำนวนมากหรือกลุ่มคน ไม่ใช่คนเพียงคนเดียวหากเขียนเกี่ยวกับคนเพียงคนเดียวบุคคลผู้นั้นต้องมีอิทธิพลหรือการกระทำของบุคคลนั้นสร้างผลกระทบไปยังคนจำนวนมาก
- “มิติเวลา” คือช่วงเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงต่อเนื่องและชัดเจนโดยการแบ่งมิติเวลาจะแบ่งตามเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและส่งผลไปยังท้องถิ่นและคนในท้องถิ่น
- “เหตุการณ์” คือสิ่งที่เกิดขึ้นในชุมชน การอธิบายเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงโดยการตั้งคำถามว่า ทำไมอย่างไร นอกจากการบรรยายว่า ใคร อะไร ที่ไหน เมื่อไหร่
- “หลักฐาน” ถือเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการศึกษาประวัติศาสตร์ โดยหลักฐานจะมีทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร อาทิ หลักฐานทางโบราณคดีโบราณวัตถุ เอกสารและข้อมูลสัมภาษณ์ หลักฐานอาจแบ่งตามลักษณะได้ดังนี้ คือ หลักฐานขั้นต้น,หลักฐานขั้นรอง
- “สำนึกร่วม” คือความรู้สึก สำนึก ที่เกิดจากท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นมีความรักสามัคคีหวงแหนและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หรือในสิ่งเดียวกัน เช่น สถานที่สำคัญ ประเพณีของแต่ละท้องถิ่น ความเชื่อ (สำนึกในคุณค่า พิณฟู อนุรักษ์ สืบสาน พัฒนา)

“คน”

การเขียนงานจะเป็นประวัติศาสตร์นั้นเป็นเรื่องราวในอดีตโดยมีคนเข้าไปเกี่ยวข้อง การเขียนงานโดยไม่มีคนเข้ามาเกี่ยวข้องไม่ถือว่าเป็นประวัติศาสตร์ และคนในที่นี่ต้องเป็นคนจำนวนมากหรือกลุ่มคน ไม่ใช่คนเพียงคนเดียวหากเขียนเกี่ยวกับคนเพียงคนเดียวบุคคลผู้นั้นต้องมีอิทธิพลหรือการกระทำของบุคคลนั้นสร้างผลกระทบไปยังคนจำนวนมาก โดยอธิบายว่าใครมีความสัมพันธ์กับบริบท (ธรรมชาติหรือทรัพยากร , พื้นที่สิ่งเหนือธรรมชาติหรือความเชื่อ คน) อย่างไร อธิบายชีวิตคนต้องเห็นความสัมพันธ์ระหว่างคนกับบริบทต่างๆ

ภาพ 14 พระครูวิহারกิจจานุการ "หลวงพ่อบาน วัดบางนมโค" อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ที่มา : <http://buddhasattha.com/2010/07>

ภาพ 15 นายพีระ ตรีบุปผานักแต่งเพลง นักดนตรี นักเรียบเรียงเสียงประสานชาวไทย ที่มีผลงานสร้างชื่อจากการทำเพลงประกอบภาพยนตร์เรื่อง [มนต์รักลูกทุ่ง](#) (พ.ศ. 2513) เกิดที่ [อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา](#)
ที่มา : <https://th.wikipedia.org/wiki>

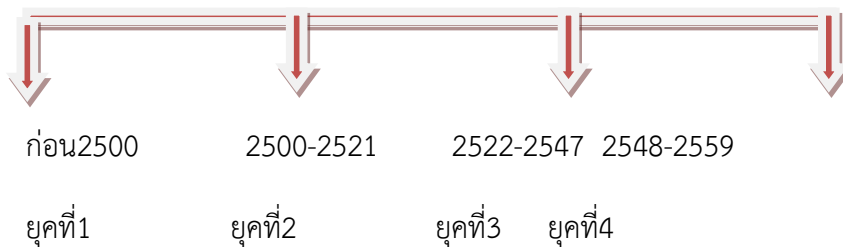
“มิติเวลา”

มิติเวลา คือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงจะแบ่งออกเป็นช่วงๆตามเหตุการณ์ที่ทำให้ผู้คนหรือพื้นที่เหล่านั้นเปลี่ยนแปลงไป (อย่างชัดเจน) โดยการแบ่งเหตุการณ์ออกเป็นช่วงเวลาจะทำให้เห็นภาพการเปลี่ยนแปลงของคนในท้องถิ่น พื้นที่ ความเชื่อ ในแต่ละยุค แต่ละช่วงได้อย่างละเอียดอีกทั้งเป็นการทำให้การอธิบายเหตุการณ์ในแต่ละช่วงเวลานั้นเข้าใจและเห็นภาพการเปลี่ยนแปลงได้อย่างชัดเจน

โดยอธิบายจุดเปลี่ยน

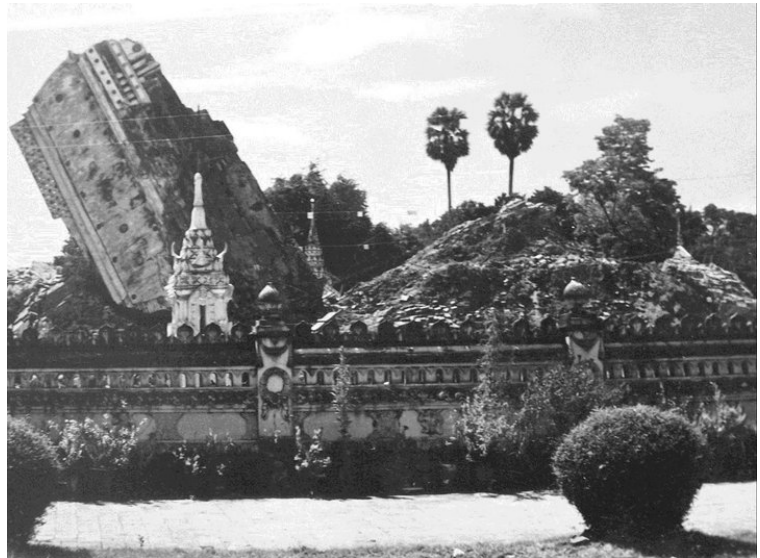
- เปลี่ยนอย่างไร - เปลี่ยนเมื่อไหร่
- ก่อนเปลี่ยนเป็นอย่างไร - ปัจจัย เงื่อนไข ทำไมถึงเปลี่ยน
- เปลี่ยนแล้วเป็นอย่างไร (ผลที่เกิดขึ้น/การปรับตัว)

ตัวอย่าง

“เหตุการณ์”

การอธิบายการกระทำความเป็นไปและการเคลื่อนไหวของคนรวมทั้งเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงต่างๆจะอธิบายในลักษณะของการวิเคราะห์ว่า ทำไมอย่างไรมากกว่า การบรรยายว่า ใคร อะไร ที่ไหน เมื่อไหร่การอธิบายปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยจะให้คำตอบเชื่อมโยงไปยังเรื่องราวต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชนหรือท้องถิ่น เช่น “ เมื่อการสร้างเขื่อนกันแม่น้ำมูล บริเวณ อ.ราชสีไศล ในปี พ.ศ. 2536 ส่งผลให้ป่าบุง ป่าทามในบริเวณนั้นเกิดน้ำท่วมขัง โดยส่งผลกระทบไปยังชาวบ้านที่เคยใช้พื้นที่ป่าบุงป่าทามในการทำมาหากิน เช่นการทำนาทาม การแลกเปลี่ยนหรือการซื้อขายของคนในท้องถิ่น การใช้พื้นที่ป่าบุงป่าทามเป็นศูนย์กลางก็หายไป ความเจริญเข้ามาแทนที่ วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นที่เคยพึ่งพาธรรมชาติให้เป็นวิถีชีวิตที่พึ่งพาปัจจัยภายนอกทั้งนโยบายรัฐและระบบเศรษฐกิจแบบเงินตรา “ การอธิบายเหตุการณ์จึงเป็นการอธิบายรายละเอียดของการเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงมิติเวลาอย่างละเอียดและเชื่อมโยง

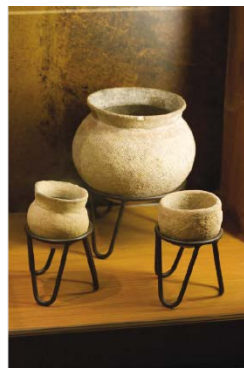

ภาพ 16 พระธาตุพนม ถ่ายเมื่อ พ.ศ. 2432 ภาพ 17 เหตุการณ์พระธาตุพนมล้ม 11 สิงหาคม พ.ศ. 2518
ที่มา : <http://www.madchima.org/forum/index>.

"หลักฐาน"

หลักฐานทางประวัติศาสตร์ หมายถึง ร่องรอยการกระทำ การพูด การเขียน การประดิษฐ์ การอยู่อาศัยของมนุษย์ หรือสิ่งใดที่ปรากฏอยู่ภายนอก คือ ความคิดอ่าน โลกทัศน์ ความรู้สึก ประเพณีปฏิบัติของมนุษย์ในอดีต ความรู้สึกของคนในปัจจุบัน สิ่งที่มีมนุษย์จับต้องและทิ้งร่องรอยไว้ กล่าวได้ว่าอะไรก็ตามที่มาเกี่ยวข้องกับมนุษย์ หรือมนุษย์เข้าไปเกี่ยวพันสามารถใช้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้ทั้งสิ้น หลักฐานแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1.หลักฐานชั้นต้น คือหลักฐานที่อยู่ในช่วงเวลาที่เกิดขึ้นหรือถูกสร้างในช่วงเวลานั้น หรือเป็นหลักฐานที่ถูกบันทึกไว้ในเวลานั้นหรือบันทึกโดยผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์นั้นๆ หลักฐานชั้นต้นมีทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรเช่น บันทึกความทรงจำ เอกสารจดหมายเหตุ เอกสารทางราชการและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น โบราณสถาน และโบราณวัตถุ ซึ่งหลักฐานชั้นต้นเป็นหลักฐานที่นักประวัติศาสตร์ให้ความเชื่อถือมากกว่าหลักฐานชั้นรอง

โบราณสถาน โบราณวัตถุ จัดเป็นหลักฐานชั้นต้น

2.หลักฐานชั้นรอง คือหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยบุคคลที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์แต่ได้รับข้อมูลมาอีกต่อหนึ่ง เช่น พงศาวดาร ตำนาน บันทึกการบอกเล่า ผลงานการศึกษาของนักวิชาการต่างๆ

หนังสือประวัติศาสตร์ที่เขียนขึ้นสมัยหลังเหตุการณ์
เป็นหลักฐานชั้นรอง

"สำนึกร่วมและการเป็นท้องถิ่น"

การสร้างสำนึกร่วมของคนในท้องถิ่นเกิดจากรู้สึกสำนึกคนภายในท้องถิ่นนั้นๆ ที่มีความหวงแหนในทรัพยากร,หรือประเพณีดั้งเดิมของท้องถิ่นและสร้างกฎเกณฑ์ให้คนในท้องถิ่นปฏิบัติตาม จะเห็นได้จากการฟื้นฟูประเพณีต่างๆในชุมชนให้เกิดขึ้น เช่น ชาวอำเภอสนา และชาวลาดชะโด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ร่วมใจใช้เรือกว่า 300 ลำ ลอยลำแห่เทียนพรรษาพื้นประเพณีโบราณ

ภาพ 18 การแห่เทียนพรรษาทางน้ำที่ แม่น้ำน้อย บริเวณ อ.สนา จ.พระนครศรีอยุธยา
ที่มา : แก้วใจ แซ่กอ ถ่ายภาพ เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2556

ภาพ 19 การแห่เทียนทางน้ำที่ คลองบางคี่ บริเวณตลาดชะโด อ.ผักไห่ จ.พระนครศรีอยุธยา
ที่มา : แก้วใจ แซ่กอ ถ่ายภาพ เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2559

การสร้างสำนึกร่วมและสำนึกท้องถิ่น ไม่เพียงแต่สร้างพลังของคนในท้องถิ่นเพื่อต่อสู้กับการพัฒนาที่รัฐหรือคนภายนอกจัดการให้อย่างผิดๆเท่านั้น ยังเป็นการเสริมการอนุรักษ์สิ่งที่ดีงามของท้องถิ่นนั้นไว้ด้วย

ใบงานที่ 4

เรื่อง วิธีการเขียนประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

คำสั่งให้นักเรียนนำข้อความด้านล่างที่สอดคล้องกันไปใส่หน้าข้อความให้ถูกต้อง(10 คะแนน)

- ก. คน
 - ข. มิติเวลา
 - ค. เหตุการณ์
 - ง. หลักฐาน
 - จ. สำเนาร่วม
-
- 1. หากเขียนเกี่ยวกับคนเพียงคนเดียวบุคคลผู้นั้นต้องมีอิทธิพลหรือการกระทำของบุคคลนั้น
สร้างผลกระทบไปยังคนจำนวนมาก
 - 2. ความรู้สึก สำนึก ที่เกิดจากท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นมีความรักสามัคคีหวงแหนและเป็นอันหนึ่ง
อันเดียวกัน หรือในสิ่งเดียวกัน
 - 3. ช่วงเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงต่อเนื่องและชัดเจนโดยจะแบ่งตามเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลง
ที่เกิดขึ้นและส่งผลไปยังท้องถิ่นและคนในท้องถิ่น
 - 4. สิ่งที่เกิดขึ้นในชุมชน การอธิบายเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงโดยการตั้งคำถามว่า ทำไม
อย่างไร นอกจากการบรรยายว่า ใคร อะไร ที่ไหน เมื่อไหร่
 - 5. จะมีทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร
 - 6. พระธาตุพนมลี้
 - 7. พระครูวิหารกิจจานุการ "หลวงพ่อบาน วัดบางนมโค"
 - 8. การแท่นเทียนทางน้ำที่ คลองบางคี่ บริเวณตลาดชะโด อ.ผักไห่ จ.พระนครศรีอยุธยา
 - 9. เอกสารรายงานประจำปีจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พุทธศักราช 2498
 - 10. ช่วงเวลา พ.ศ. 2500-2521 อำเภอเสนา ยังใช้เรือเป็นพาหนะในการสัญจรไปมา

แบบทดสอบหลังเรียน เล่มที่ 1 เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคืออะไร

ผลการเรียนรู้

รู้และเข้าใจประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคืออะไร

จุดประสงค์การเรียนรู้

- 1.บอกความหมาย ความสำคัญ และพัฒนาการของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้
- 2.บอกวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้

คำชี้แจง

ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียวแล้วทำเครื่องหมาย × ลงในกระดาษคำตอบ

1. ข้อใดคือความหมายของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
 - ก. การศึกษาพัฒนาการที่ครอบคลุมทุกๆด้านตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
 - ข. การศึกษาผลกระทบที่มีต่อมนุษย์ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง
 - ค. การศึกษาพัฒนาการของมนุษย์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
 - ง. การศึกษาพัฒนาการของแต่ละยุคแต่ละสมัย
2. เพราะเหตุใดเราจึงควรศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น
 - ก. เพราะประเทศไทยเตรียมตัวเข้าสู่ยุคดิจิทัล
 - ข. เพราะเป็นยุคโลกาภิวัตน์โลกมีการเปลี่ยนแปลงเสมอ
 - ค. เพราะได้เรียนรู้และปรับตัวเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมั่นคง
 - ง. เพราะได้เรียนรู้ถึงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษและสามารถรักษาท้องถิ่นชุมชนให้อยู่รอด
3. ข้อใดคือความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - ก. ความรู้ที่มีการสร้างสมกันมาและมีการถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลัง
 - ข. ความรู้ที่ยังไม่สามารถพิสูจน์ได้
 - ค. พื้นความรู้ความสามารถ
 - ง. ความรู้ที่เป็นนัย
4. ทำไมการศึกษาประวัติศาสตร์จึงต้องใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์
 - ก. เพื่อให้เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป
 - ข. เพื่อให้รู้และเข้าใจเรื่องราวในอดีต
 - ค. เพื่อให้ได้ความถูกต้องและน่าเชื่อน่าเชื่อถือ
 - ง. เพื่อเสนอความคิดเห็นต่อเรื่องราวในอดีต
5. แนวคิดทางประวัติศาสตร์เชื่อว่าอะไรเป็นปัจจัย สำคัญที่ทำให้เกิดความแตกต่างทั้งพฤติกรรม ความคิด และความเชื่อในสังคมมนุษย์
 - ก. สถานที่และเหตุการณ์
 - ข. เวลาและสถานที่
 - ค. สิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมมนุษย์
 - ง. พฤติกรรมมนุษย์และความเชื่อ

6. สมชายสำรวจในหมู่บ้านของตนเองว่ามีหลักฐานอะไรบ้าง เป็นขั้นตอนใดของวิธีการทางประวัติศาสตร์

- ก. การรวบรวมหลักฐาน
- ข. การกำหนดเรื่องที่จะศึกษา
- ค. การเรียบเรียงและนำเสนอ
- ง. การตรวจสอบและประเมินหลักฐาน

7. ก่อนศึกษาเรื่องราวต่าง ๆ ในอดีตจะต้องทำสิ่งใดเป็นอันดับแรก

- ก. นำเสนอเรื่องราว
- ข. การรวบรวมหลักฐาน
- ค. กำหนดเรื่องที่จะศึกษา
- ง. ตรวจสอบและประเมินหลักฐาน

8. ข้อใดไม่ใช่ขั้นตอนในการตรวจสอบและประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์

- ก. พิจารณาความน่าเชื่อถือของหลักฐาน
- ข. พิจารณาความสำคัญของหลักฐาน
- ค. ดูว่าเป็นหลักฐานจริงหรือปลอม
- ง. ค้นหาข้อมูลให้ได้มากที่สุด

9. การตีความหลักฐานทางประวัติศาสตร์ควรหลีกเลี่ยงข้อใด

- ก. การใช้ทัศนคติในปัจจุบันไปวินิจฉัยอดีต
- ข. การใช้ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ
- ค. การตีความข้อเท็จจริงอย่างมีเหตุผล
- ง. การตีความหลักฐานอย่างเคร่งครัด

10. ข้อใดเป็นวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่แตกต่างจาก วิธีการทางประวัติศาสตร์

- ก. การกำหนดเรื่องที่จะศึกษา
- ข. การตีความเพื่อตอบปัญหา
- ค. การค้นหา และรวบรวมจากหลักฐานต่าง ๆ
- ง. ตรวจสอบ วิเคราะห์ และประเมินคุณค่าของหลักฐาน

11. ร่องรอยการกระทำของมนุษย์ในอดีตที่หลงเหลืออยู่ในปัจจุบันมีความหมายตรงกับข้อใด
 - ก. วิธีการทางประวัติศาสตร์
 - ข. หลักฐานทางประวัติศาสตร์
 - ค. ขั้นตอนทางประวัติศาสตร์
 - ง. ปรากฏการณ์ทางประวัติศาสตร์

12. ถ้าต้องการศึกษาเรื่องราวของพระมหากษัตริย์สมัยอยุธยา ควรใช้หลักฐานประเภทไหน
 - ก. จารึก
 - ข. ตำนาน
 - ค. พระราชนิพนธ์
 - ง. พระราชพงศาวดาร

13. ข้อใดจัดเป็นหลักฐานที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร
 - ก. ตำนาน
 - ข. พงศาวดาร
 - ค. ประติมากรรม
 - ง. จดหมายเหตุ

14. ควรใช้หลักฐานที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษรประเภทใดในการศึกษาเรื่องราวยุคก่อนประวัติศาสตร์
 - ก. หลักฐานทางศิลปกรรม
 - ข. หลักฐานทางโบราณคดี
 - ค. หลักฐานประเภทวัตถุทัศน
 - ง. หลักฐานประเภทคำบอกเล่า

15. ข้อใดคือการแบ่งหลักฐานทางประวัติศาสตร์ตามความสำคัญของหลักฐาน
 - ก. หลักฐานขั้นต้นกับหลักฐานชั้นรอง
 - ข. หลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษรกับไม่เป็นลายลักษณ์อักษร
 - ค. หลักฐานสมัยก่อนประวัติศาสตร์กับหลักฐานสมัยประวัติศาสตร์
 - ง. หลักฐานที่มนุษย์ตั้งใจสร้างขึ้นกับหลักฐานที่มนุษย์ไม่ได้ตั้งใจสร้าง

บรรณานุกรม

- คณะศึกษา “การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์”. 2539. ความฝันของแผ่นดิน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ตะวันออก จำกัด (มหาชน).
- ธิดา สาระยา. 2539. ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ที่สัมพันธ์กับสังคมมนุษย์. กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ.
- ยงยุทธ ชูแว่น. 2541 “สี่ทศวรรษของท้องถิ่นศึกษาในมิติประวัติศาสตร์ : จากภายใต้กรอบประวัติศาสตร์ชาติไทยสู่การปลดปล่อยและพัฒนาพลังประชาชน” เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องประวัติศาสตร์ไทยบนเส้นทางการเปลี่ยนแปลง : การประมวลความรู้เพื่อการวิจัยประวัติศาสตร์ไทย วันที่ 28-29 พฤศจิกายน 2541
- ณ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร. กรุงเทพฯ : มปท.
- ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. 2536. รายงานการสัมมนาโต๊ะกลม เรื่องทิศทางการพัฒนาการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ไทย วันที่ 11-12 มิถุนายน 2536 ณ จังหวัดสุโขทัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สุเทพ สุนทรเภสัช. 2540. มานุษยวิทยากับประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ.

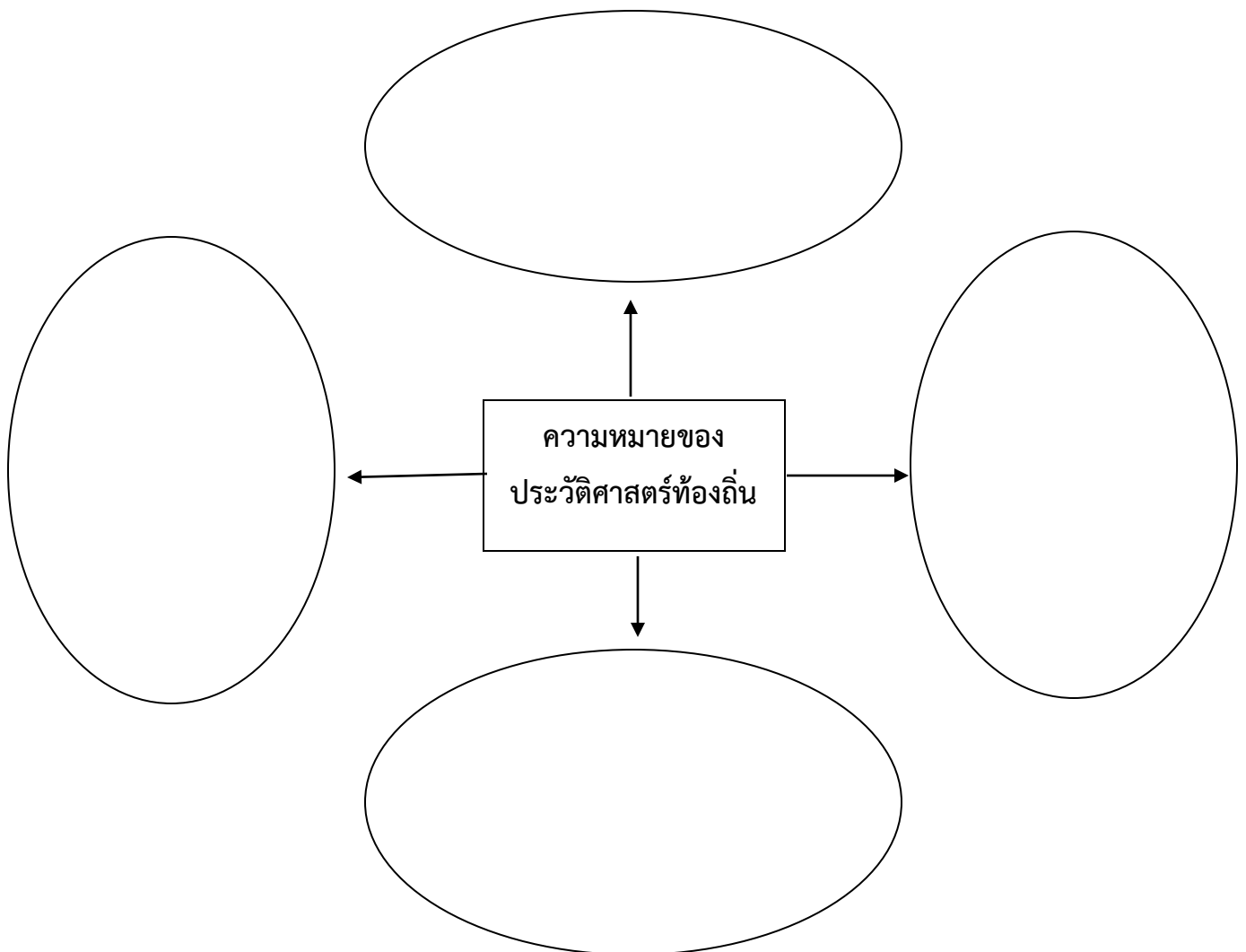
ภาคผนวก

เฉลยใบงานที่ 1

เรื่อง ความหมายของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

คำสั่งให้นักเรียนสรุปความหมายของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมาเป็นแผนผังความคิด (5 คะแนน)

(อยู่ในดุลพินิจของคุณครูผู้สอน)

สรุปได้ว่า ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นหมายถึง

.....

.....

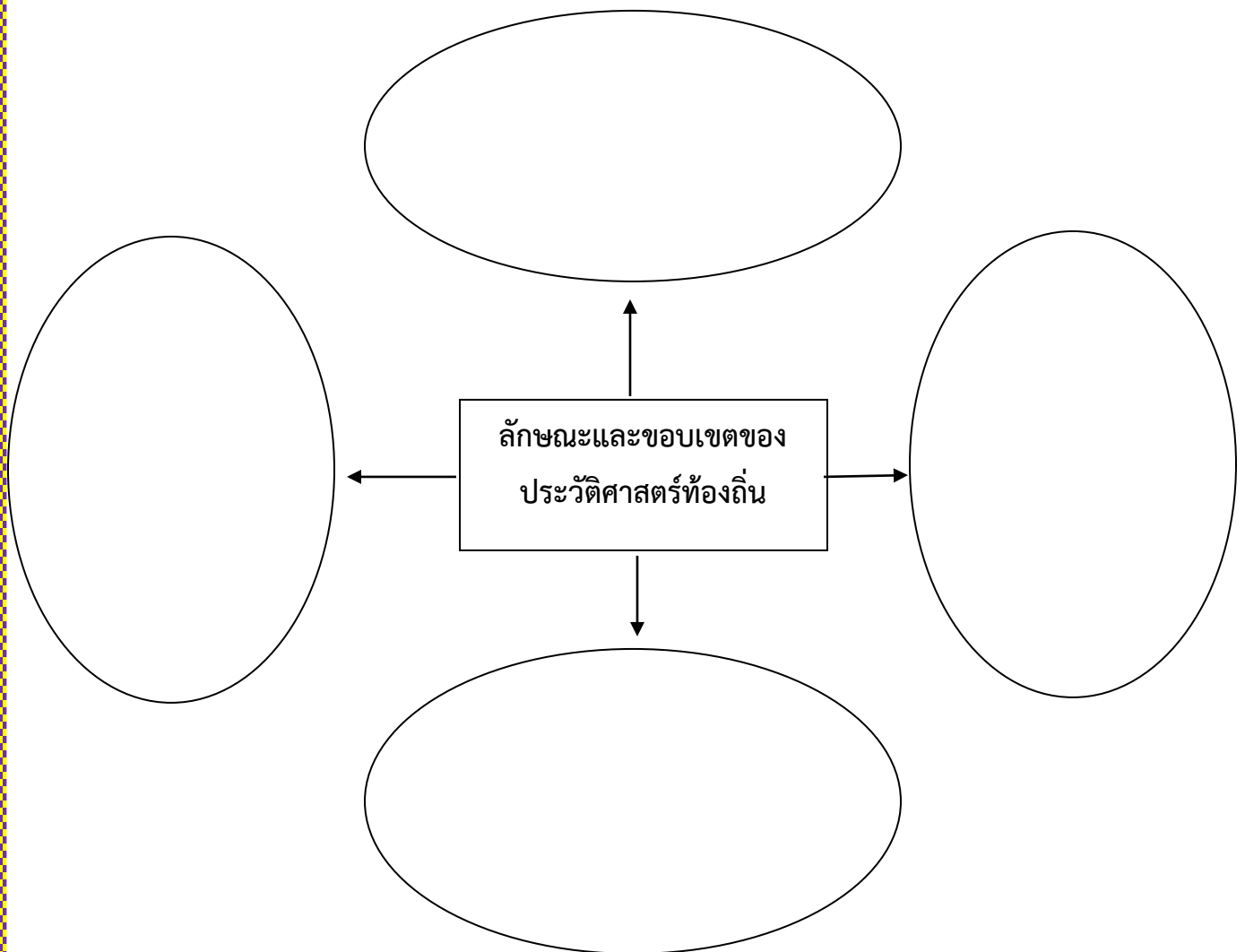
.....

เฉลยใบงานที่ 2

เรื่อง ลักษณะและขอบเขตของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

คำสั่งให้นักเรียนสรุปลักษณะและขอบเขตของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมาเป็นแผนผังความคิด (5 คะแนน)

(อยู่ในดุลพินิจของคุณครูผู้สอน)

เฉลยใบงานที่ 3

เรื่อง วิธีการทางประวัติศาสตร์

เฉลยแบบทดสอบเรื่องวิธีการทางประวัติศาสตร์(สำหรับครูผู้สอน)

1. ตรวจสอบและประเมินค่าความน่าเชื่อถือของหลักฐาน
.....**ตรวจสอบหลักฐาน**.....
2. อธิบายเรื่องที่ศึกษาอย่างมีเหตุผล
.....**การนำเสนอ**.....
3. ตอบคำถามตามที่วางไว้
.....**การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และจัดลำดับข้อมูล**.....
4. สัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้านเกี่ยวกับการตั้งหมู่บ้าน
.....**ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล**.....
5. หมายความว่า วัดไชยวัฒนาราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สร้างขึ้นในสมัยใด
.....**กำหนดเรื่องที่จะศึกษา**.....

เฉลยใบงานที่ 4

เรื่อง วิธีการเขียนประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

คำสั่งให้นักเรียนนำข้อความด้านล่างที่สอดคล้องกันไปใส่หน้าข้อความให้ถูกต้อง(10 คะแนน)

- ก. คน
 - ข. มิติเวลา
 - ค. เหตุการณ์
 - ง. หลักฐาน
 - จ. สำเนาร่วม
-
-ก..... 1. หากเขียนเกี่ยวกับคนเพียงคนเดียวบุคคลผู้นั้นต้องมีอิทธิพลหรือการกระทำของบุคคลนั้น
สร้างผลกระทบไปยังคนจำนวนมาก
 -จ..... 2. ความรู้สึก สำนึก ที่เกิดจากท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นมีความรักสามัคคีหวงแหนและเป็นอันหนึ่ง
อันเดียวกัน หรือในสิ่งเดียวกัน
 -ข... 3. ช่วงเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงต่อเนื่องและชัดเจนโดยจะแบ่งตามเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลง
ที่เกิดขึ้นและส่งผลไปยังท้องถิ่นและคนในท้องถิ่น
 -ค... 4. สิ่งที่เกิดขึ้นในชุมชน การอธิบายเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงโดยการตั้งคำถามว่า ทำไม
อย่างไร นอกจากการบรรยายว่า ใคร อะไร ที่ไหน เมื่อไหร่
 -ง..... 5. จะมีทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร
 -ค... 6. พระธาตุพนมล้น
 -ก... 7. พระครูวิหารกิจจานุการ "หลวงพ่อบาน วัดบางนมโค"
 -จ..... 8. การแห่เทียนทางน้ำที่ คลองบางคี่ บริเวณตลาดชะโด อ.ผักไห่ จ.พระนครศรีอยุธยา
 -ง..... 9. เอกสารรายงานประจำปีจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พุทธศักราช 2498
 -ข... 10. ช่วงเวลา พ.ศ. 2500-2521 อำเภอเสนา ยังใช้เรือเป็นพาหนะในการสัญจรไปมา

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน – หลังเรียน
เล่มที่ 1 เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคืออะไร

แบบทดสอบก่อนเรียน

1. ข
2. ก
3. ง
4. ง
5. ก
6. ก
7. ข
8. ก
9. ง
10. ง
11. ค
12. ก
13. ง
14. ก
15. ง

แบบทดสอบหลังเรียน

1. ก
2. ง
3. ก
4. ค
5. ข
6. ข
7. ค
8. ง
9. ค
10. ง
11. ข
12. ง
13. ค
14. ข
15. ก

กระดาษคำตอบแบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน
เล่มที่ 1 เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคืออะไร

ชื่อ-สกุล
ชั้น ม...../.....เลขที่.....

แบบทดสอบก่อนเรียน

ข้อ	ก	ข	ค	ง
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				

แบบทดสอบหลังเรียน

ข้อ	ก	ข	ค	ง
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				

โรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์”

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษานันทราชน กระบองศึกษาธิการ